

Een bijzondere *gast* op Open Monumentendag

Open Monumentendag (11 en 12 september) stond dit jaar in het teken van natuurlijke monumenten. Er waren drie wandelingen voorzien in het Stedelijk Natuurreservaat Bourgoyen-Ossemeersen: de Hoosmolenwandeling, de Valkenhuistoort en de Landschapswandeling.

LUC TEUGELS

Het mooie weer had veel mensen uit hun huizen gelokt. Natuurfans die de Bourgoyen nog moesten ontdekken, kregen een gouden kans. Ondergetekende stelde vast dat er onder de wandelaars een meisje was dat volledig op eigen houtje een natuuronderzoek had opgestart. Broer en ma poogden eveneens expertise op te doen. Als

wetenschappelijke hulpbron werden drie niet flexibele twijgen gebruikt van vijftig centimeter lengte.

Want daar lag het, midden op de weg, genietend in de zon... Voorwerp van talentvolle onderzoekers die begot niet wisten wat ze hadden opgemerkt. Een gladde glipper, een blakende blinker... Een hagedis

die in de loop van de evolutie zijn poten is verloren? Moeder, broer en zus tikten voorzichtig op het lijf in een poging er beweging in te krijgen...

Hulpvaardig als steeds snelde ik tegemoet. Wat hadden we daar nu? Al snel waren de echte vindsters vergeten. Ik haalde er een tweede

gids bij en uiteindelijk namen vier 'deskundigen' de zaak over. Het wonder werd in een observatiepotje gestopt en door Joost, Jan, Xavier en mezelf aan een tweede wetenschappelijk onderzoek onderworpen.

Rapport: hazelnootbruine kleur, lengte twaalf tot dertien centimeter, één centimeter diameter (als het zoveel was) en gewicht 6,3 grammetjes (?). Zonder twijfel een jonge *hazelworm* (*Anguis fragilis* in het geleerd)! Zeldzaam in de Bourgoyen én op de Rode Lijst in Vlaanderen! Aangezien het om een jong dier ging, zouden we durven denken dat er ook nog volwassen exemplaren in de Bourgoyen moeten zitten. Tenminste als het niet gaat om een uitgezet wormpje. Maar dat lijkt toch wel bijzonder onwaarschijnlijk (en willen we eigenlijk liever niet geweten hebben...).

De hazelworm kan in gevaar, tot twee keer toe zelfs, een deeltje van de staart loslaten, vandaar 'fragilis'. Je ziet ze door het gras racen en een enkele keer kan je ze ook in een meidoorn of een andere struik zien hangen.

Jaloers op een blinkbak-struikewichtskunstenaar?

Wijfjes planten zich maar om de twee jaar voort en pas als mijnheer hazelworm zo'n 25 centimeter lang is, wordt hij geslachtsrijp. Mannetjes zijn dan drie jaar oud, vrouwtjes reeds vier of vijf jaar. Het beestje is een 'landrat' en beschermt zich tegen uitdrogen met hoornschubben die prachtig mooi glanzen, wat hen in de zon een aantrekkelijke prooi maakt. Daarom zijn ze meestal extra voorzich-

tig. Ze kruipen liever onder strooisel of bladeren die door de zon worden opgewarmd.

Onder de hoornschubben liggen beenplaten, zodat ze minder vlotjes voortbewegen dan slangen. Ze eten niets dan viezigheid: vooral slakken, maar ook spinnen, sprinkhanen en insecten en blijken daarbij geduchte jagers. Traag bewegende prooidieren volgen ze op de voet, bijna met de snuit erop, tot ze kunnen toehappen. Het zijn maniakken met scherpe tanden, die naar achteren staan, zodat er voor slijmerige slakken geen weg terug is.

Hazelwormen doen een winterslaap onder de grond en verkiezen een vochtig milieu met een dichte vegetatie. Ze worden meestal gezien in half open bossen, aan bos-

randen, houtwallen, in heidevelden en wegbermen. De beestjes leiden een veeleer verborgen bestaan en worden doorgaans pas gezien door het optillen een steen of een stuk hout waaronder ze liggen te rusten. Het Instituut voor Natuurbehoud stelt dat de hazelworm weliswaar regelmatig gemeld wordt, maar dat er per vindplaats pas na lange tijd een nieuwe melding komt. Intensiever onderzoek zou nieuwe vindplaatsen kunnen opleveren.

In de Bourgoyen vonden we een vijftal jaar geleden een exemplaar op de spoorwegberm. Toen leidde Frank een klaswandeling. Een jongen gilde om hulp omwille van een slang en Frank had nog naar de kleine gebruld dat hij er niet op mocht trappen. Maar helaas, van dit groter exemplaar rest ons enkel een stuk staart...

